

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму (реєстр. № 2721 від 13 січня 2020 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 19 лютого 2020 року (протокол № 21) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму (реєстр. № 2721 від 13 січня 2020 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою метою Законопроекту є оптимізація механізму застосування розрахункової величини для визначення розмірів посадових окладів окремих категорій працівників.

Для досягнення мети Законопроектом пропонується Прикінцеві та перехідні положення Бюджетного кодексу України доповнити новим пунктом 26¹, яким передбачається установити, що з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів у законі про Державний бюджет України за поданням Кабінету Міністрів України затверджується мінімальний розмір посадового окладу для: працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери; працівників державних органів, органів прокуратури, суддів; військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші

нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Основним Законом України (частина третя статті 95) передбачено, що держава прагне до збалансованості бюджету України.

Відповідно до Рішення Конституційний Суд України від 27 липня 2008 року № 26-рп з правової точки зору бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду (абзац третій пункту 3.2 мотивувальної частини).

Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (абзац третій статті 1) визначено, що державні соціальні гарантії – це, зокрема, встановлені законами мінімальні розміри оплати праці.

Конституційний Суд України в Рішенні від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 зауважив, що однією з ознак України як соціальної держави є забезпечення загальносуспільних потреб у сфері соціального захисту за рахунок коштів Державного бюджету України виходячи з фінансових можливостей держави, яка зобов'язана справедливо і неупереджено розподіляти суспільне багатство між громадянами і територіальними громадами та прагнути до збалансованості бюджету України. При цьому рівень державних гарантій права на соціальний захист має відповідати Конституції України, а мета і засоби зміни механізму нарахування соціальних виплат та допомоги - принципам пропорційності і справедливості (абзац дев'ятий пункту 2.2 мотивувальної частини).

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною в Рішенні від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, механізм реалізації соціально-економічних прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства (абзац десятий пункту 2.1 мотивувальної частини).

За Основним Законом України (пункт 1 частини другої статті 92) бюджетна система встановлюється виключно законами. Прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

При цьому, викликає зауваження припис Законопроекту щодо затвердження з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів у законі про Державний бюджет України мінімального розміру посадового окладу за поданням Кабінету Міністрів України для суддів.

Комітет звертає увагу, що норми Конституції України є нормами прямої дії (частина третя статті 8 Основного Закону України).

У статті 130 Конституції України зазначено, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя.

Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

У Рішенні Конституційного Суду України від 4 грудня 2018 року №11-р/2018 вказано, що судді здійснюють правосуддя шляхом реалізації судової влади в межах повноважень, якими вони наділені відповідно до Основного Закону України та закону про судоустрій. Судді виконують свої обов'язки на професійній основі, мають однаковий юридичний статус, основу якого становлять спільні елементи, незалежно від місця суду в системі судоустрою чи від адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Однаковість юридичного статусу усіх суддів обумовлена, зокрема, наявністю єдиного порядку набуття статусу судді, сукупністю прав та обов'язків судді, єдністю юридичних гарантій, які надають суддям можливість бути неупередженими, об'єктивними, безсторонніми та незалежними. Із набуттям статусу судді пов'язане й набуття передбачених Конституцією та законами України гарантій незалежності, на чому неодноразово наголошував Конституційний Суд України у своїх рішеннях.

У міжнародних документах з питань статусу та незалежності суддів, зокрема у Монреальській універсальній декларації про незалежність правосуддя, Основних принципах незалежності судових органів, Рекомендаціях щодо ефективного впровадження основних принципів незалежності судових органів, Європейському статуті судді, Європейській хартії щодо статусу суддів, Всесвітній (Універсальній) хартії судді звернуто увагу на необхідність усіма можливими національними та міжнародними органами гарантувати незалежність суддів, у тому числі і здійснювати належне матеріальне забезпечення суддів. «Незалежна судова система потребує відповідної економічної основи. Саме держава повинна забезпечувати судову владу належними ресурсами в достатній кількості для того, щоб запобігти будь-якому впливу, як з боку виконавчої, так і з боку законодавчої влади. Навіть якщо держава потерпає від нестачі фінансових ресурсів, судді та суди, як фундаментальна частина держави, повинні отримувати їхню частину доступного фінансування в повному обсязі настільки, наскільки це можливо» (висновки «Економіка, юрисдикція та незалежність» (Перша експертна комісія Міжнародної Асоціації Суддів, Монтевідео, 21-24 листопада 2005 року).

Виходячи з наведеного Конституційний Суд України вважає, що Конституція України закріплює однаковий юридичний статус суддів через систему гарантій забезпечення їх незалежності, яка є невід'ємною складовою їхнього статусу. Встановлена система гарантій незалежності суддів не є їхнім особистим привілеєм, вона пов'язана з набуттям статусу судді, має юридичне призначення, спрямоване на захист прав і свобод людини і громадянина через здійснення правосуддя незалежним і безстороннім судом (суддею) (абзаци третій, п'ятий, шостий пункту 2.1 мотивувальної частини).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону України про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму (реєстр. № 2721 від 13 січня 2020 року), поданий Кабінетом Міністрів України, суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

А.Є. КОСТИН